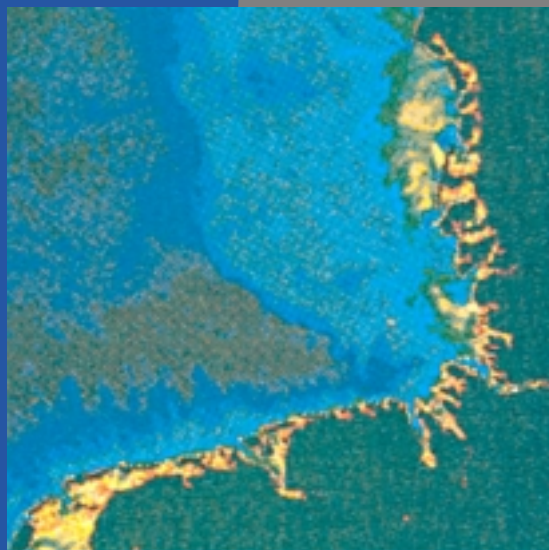

Een gemeenschappelijke toekomst voor de Waddenzee

Een rapport van de
Wereld Natuur Fonds
Nederlandse samenvatting

Colophon

Copyright: World Wide Fund for Nature

Study Team:

Brigitte van Berkel
Konrad Buchwald
Peter Burbridge
Norbert Dankers
Matthias Feige
David M. Fleet
Cato ten Hallers
Arne Jensen
Hans-Jørgen Olesen

Consultants:

Jan Abrahamse
Ian Gould
Stephan Lutter
Bernd Scherer
Holger Wesemüller
Anky Woudstra
Karel van der Zwiep

WWF-Wadden Sea Advisory Committee:

Wim Braakhekke
Tommy Dybbro
Herman Eijsackers
Hartmut Jungius
Svend Tougaard
Wim Wolff

Coordination:

Peter Prokosch

Secretary:

Sybille Mielke

Layout and production:

dasIGN, Husum

Printer:

Harry Jung, Flensburg

Cover photo:

Brightness temperatures measured
by the satellite NOAA 11
Data provided by Météo France,
CMS Lannion.

Processed at IFREMER/Centre de Brest,
Dept. d'Océanographie Spatiale

Purchase enquiries to:

WWF-Wattenmeerstelle
Norderstraße 3
D - 2250 Husum

WWF
November 1991

Een gemeenschappelijke toekomst voor de Waddenzee

Inleiding

Zo'n 10 jaar van natuurbeschermingswerk in de Waddenzee hebben een verdergaande achteruitgang van dit belangrijke systeem niet kunnen verhinderen. Zeehondsterfte, zieke vis, algenbloei en andere verschijnselen tonen dat aan. Het Wereld Natuur Fonds (WWF) heeft daarom opdracht gegeven voor een studie die in beeld moet brengen hoe de Waddenzee er nu voor staat en welke toekomst dit gebied zou kunnen hebben. Deze studie is inmiddels voltooid, 39 experts uit verschillende landen werkten er aan mee. De resultaten en aanbevelingen uit de studie worden ondersteund door ongeveer 50 natuur- en milieubeschermingsorganisaties in de drie landen die verantwoordelijk zijn voor de Waddenzee: Denemarken, Duitsland en Nederland. Met name wijzen WWF en de 50 andere natuurbeschermings-organisaties op het belang van een breed gedragen, internationaal actieplan dat de huidige bedreigingen moet keren en tevens maatregelen moet bevatten die de Waddenzee in de toekomst nieuwe kansen geven. De belangrijkste uitkomsten van de studie worden hieronder kort weergegeven:

Uitgangspunten

De Waddenzee is in functioneel en maatschappelijk opzicht één groot, samenhangend ecosysteem dat zich niet stoort aan politieke of andere grenzen. Ter bescherming van de in elkaar grijpende ecologische functies en de niet te scheiden landschappelijke eenheid is een bundeling van de nu nog in drie staten (in Duitsland bovendien in 4 deelstaten) gescheiden sets van doelstellingen, taken, instrumenten en beheersmaatregelen tot een samenhangende beheersstrategie voor de hele Waddenzee dringend noodzakelijk.

Het formuleren van een effectieve strategie om de toekomst van de Waddenzee veilig te stellen vereist:

- De ontwikkeling van een gemeenschappelijke toekomstvisie voor het gebied.
- De ontwikkeling van gemeenschappelijke doelstellingen die moeten leiden tot een realisering van de toekomstvisie.
- Gemeenschappelijke principes en criteria die gehanteerd

worden bij het verwezenlijken van de toekomstvisie.

Bovendien wordt tegenwoordig algemeen erkend dat activiteiten ter bescherming van de Waddenzee dan succesvol kunnen zijn indien het plangebied de volgende geografische eenheden omvat:

- De Waddenzee in engere zin met zijn belangrijkste mariene en kustsystemen (figuur 1).
- Het direct aangrenzende gebied van zowel Noordzee als het aangrenzende kustlandschap (figuur 2).
- Het stroomgebied van de in de Waddenzee en Noordzee uitmondende rivieren. Dit is belangrijk om de watervervuiling in de Waddenzee te kunnen bestrijden, terwijl dit stroomgebied tegelijkertijd belangrijke bronnen bevat van atmosferische verontreinigingen die in de Waddenzee neerslaan (figuur 3).

- Het gebied van de Oostatlantische trekroute omdat de W a d - denzee voor vogels die van deze route gebruik maken een onmisbare functie vervult (figuur 4).
- Voor de aldus samengestelde, uitgestrekte gebiedseenheid dient een geïntegreerd plan van aanpak te worden ontwikkeld. Op internationaal vlak is hier voor de medewerking van zowel betrokken landen alsook van de supra-nationale organisaties noodzakelijk.

Aanbevelingen

Het Wereld Natuur Fonds (WWF) doet samen met 50 andere natuur- en milieubeschermingsorganisaties de volgende aanbevelingen ter verbetering van de bescherming van de Waddenzee:

1)

Voor de bescherming van de Waddenzee is het aannemen van een tweede „joint-declaration“ door Duitsland, Denemarken en Nederland noodzakelijk, om zo een noodzakelijke nieuwe impuls te geven aan de bescherming van het gebied.

Hoofdbestanddeel van deze „joint-declaration“ moet zijn de erkenning dat de Waddenzee als een ecologische eenheid moet worden beheerd en dat daarbij maatregelen nodig zijn die zich uitstrekken over een veel groter gebied, zoals boven omschreven.

2)

Door de Waddenzeestaten moet een internationale werkgroep worden ingesteld die een gemeenschappelijke toekomstvisie voor het Waddengebied ontwikkelt. Daarbij dient zowel een referentiesysteem te worden beschreven (de ideale Waddenzee) en een streefbeeld voor het gebied (een Waddenzee zoals die gezien de huidige en toekomstige realiteit realiseerbaar moet zijn).

3)

Voor de bescherming van de Waddenzee moet als hoofddoel gelden dat het gebied.

- Als natuurlijk ecosysteem duurzaam in stand moet worden gehouden.
- Dat natuurlijke processen in het gebied ongestoord moeten kunnen plaatsvinden.
- Dat in het gebied alle soorten planten en dieren die daarin van nature thuis horen ook een plaats kunnen vinden.

Deze leidende principes voor de natuurlijke ontwikkeling van het Waddengebied dienen door alle drie Waddenzeelanden als de basis voor natuurbeschermingsmaatregelen op nationaal regionaal en lokaal niveau te worden aanvaard.

Het „wise-use“ concept zoals dat ontwikkeld is in het kader van de Ramsar-Conventie is complementair aan de drie bovengenoemde uitgangspunten. Dit principe van verstandig gebruik zou tenminste toegepast moeten worden in het grotere Waddenzeegebied zoals afgebeeld in figuur 2. Mogelijk dient het zich zelfs uit te strekken tot de stroomgebieden van de rivieren die in de Noordzee en Waddenzee uitmonden (figuur 3).

Aanvullend op het principe van verstandig gebruik dient ook het voorzorgsprincipe (precautionary-principle) benut te worden, hetgeen in de praktijk neerkomt op een omkering van de bewijslast: daar waar onzekerheid bestaat over de milieu-effecten van bepaalde voorgenomen maatregelen dienen deze maatregelen achterwege te blijven.

4)

Niet alleen voor de Waddenzee in engere zin maar ook in het grotere gebied zoals eerder omschreven moet de politieke, juridische en planologische besluitvorming afgestemd worden op de instandhouding van de natuurlijke waarden in het Waddengebied.

Afstemming en aanpassing van politieke beslissingen, programma's, wetgeving en bestuursmaatregelen alsmede van milieukwaliteitsdoeleinden en -normen is daartoe noodzakelijk.

- In de direct aan de Waddenzee grenzende gebieden (figuur 2) moeten alle activiteiten zodanig gestuurd worden, en niet strijdig zijn met of zelfs bijdragen aan de bescherming van de Waddenzee.

In het stroomgebied van de rivieren die in Noordzee en Waddenzee uitmonden (figuur 3) dient de uitstoot van schadelijke stoffen in lucht en water teruggebracht te worden tot niveaus die verenigbaar zijn met de instandhouding van de Waddenzee.

- De bescherming van de trekvogelpopulaties die zich bewegen binnen de Oostatlantische trekroute (figuur 4) dient gegarandeerd te worden door middel van internationale afspraken. De begrenzing van de Waddenzee in engere zin en de drie daar omheen liggende invloedssferen zoals weergegeven in de figuren 1 t/m 4 dienen gemeenschappelijk vastgesteld te worden.

5)

Overeenkomstig de erkende internationale betekenis moet

- De gehele Waddenzee door de drie verantwoordelijke landen
  - Worden aangemeld als wetland van internationale betekenis bij het secretariaat van de Ramsar-Conventie.
  - Worden aangemeld als biosfeer-reservaat in het kader van het man & biosphere programma van UNESCO.
  - Worden aangewezen als World Heritage Site krachtens de World Heritage Conventie (Wereld Erfgoed Conventie) zodat het een voorbeeldgebied kan worden voor de internationale natuurbescherming.
- In het kustgebied van de Noordzee door overeenkomsten met de betreffende staten
  - andere wetlands van internationaal belang
  - andere ecologische belangrijke gebieden effectieve bescherming geboden worden.
- Binnen de Oostatlantische trekroute door afspraken tussen de verschillende staten

de bescherming van trekvogels geïntensiveerd worden.

Hierbij moet het gemeenschappelijke Waddenzee-secretariaat een leidende rol vervullen. Het WWF stelt voor dit secretariaat te versterken.

6)

Aanbevolen wordt dat de drie Waddenzeelanden een gemeenschappelijke beheersstrategie voor de Waddenzee ontwikkelen, daarbij gebruikmakend van de relevante pas sages uit de Nederlandse Planologische Kern beslissing Waddenzee (PKB).

- Nationale parken, die mogelijk zelfs een samenhangend internationaal park kunnen vormen, zullen een belangrijk element vormen voor de ruimtelijke ontwikkelingen in de Waddenzee.
- De bestuurlijke maatregelen die de afzonderlijke staten nemen ten behoeve van de bescherming van de Waddenzee dienen op elkaar afgestemd te worden.
- Een substantiële uitbreiding van de administratieve en financiële ondersteuning voor educatie, onderzoek en bewaking is noodzakelijk.

De gemeenschappelijke beheersstrategie dient binnen 2 jaar opgesteld te worden; de eerste concrete resultaten dienen binnen 10 jaar zichtbaar te zijn.

7)

Ten behoeve van een belangrijke vermindering van de waterverontreiniging en eutrofiëring dienen normen en criteria vastgesteld te worden. Uitgangspunt daarbij dient te zijn dat gebruik gemaakt moet worden van de beste, nu bestaande technieken (best available technology).

Alle voorgenomen ontwikkelingen in de Waddenzee moeten vooraf het onderwerp zijn van een Milieu Effect Rapportage (MER).

8)

Op basis van de door het WWF opgestelde en door 50 natuur en milieubeschermingsorganisaties gesteunde studie over de gemeenschappelijke toekomst van de Waddenzee, dienen deelstrategieën te worden ontwikkeld ter vermindering van de negatieve invloed van o.a. kustontwikkelingsprojecten, waterverontreiniging en eutrofiëring, waterbouw, visserij, landbouw, jacht, recreatie, toerisme.

9)

De opstelling, en zeker de verwezenlijking, van een gemeenschappelijke strategie vereisen de instelling van een klein maar sterk internationaal lichaam, een „Waddenraad“, waarin vertegenwoordigers van de drie Waddenzeelanden, met inbegrip van locale overheden, vertegenwoordigd zijn.

Al op de volgende Trilaterale Waddenconferentie zou een werkgroep moeten worden ingesteld die deze Waddenraad gaat instellen. Binnen een jaar dient deze werkgroep te rapporteren en voorstellen te doen over bevoegdheden, bezetting en budget van deze Waddenraad.

Voor ondersteuning van de Waddenraad dient het reeds bestaande gemeenschappelijke Waddenzee-secretariaat te worden versterkt.

Voor de ontwikkeling van de beheersstrategie en de vertaling daarvan in concrete beheersmaatregelen bieden de natuur- en milieubeschermingsorganisaties de Waddenlanden hun medewerking aan.

10)

Als eerste stap op weg naar één eenduidige natuurbeschermingspolitiek van de drie Waddenzeelanden dient een gemeenschappelijk Waddenzee-handvest (charter) opgesteld te worden, dat houvast biedt ten aanzien van de gemeenschappelijke toekomstvisie op het gebied en de na te streven doelen. Tevens kan dit Handvest een belangrijk instrument zijn om het belang van de bescherming van de Waddenzee in brede kring uit te dragen. De door WWF geïnitieerde studie kan daarvoor de nodige aanknopingspunten bieden.

Figure 1
The Wadden Sea

Figure 2
Greater Wadden Sea Area

Figure 3
The Catchment Area
of the North Sea

Figure 4
The East Atlantic Flyway Region
of Coasted Bird Populations

Figure 5
Satellite Image:
Western Part
of the Dutch
Wadden Sea

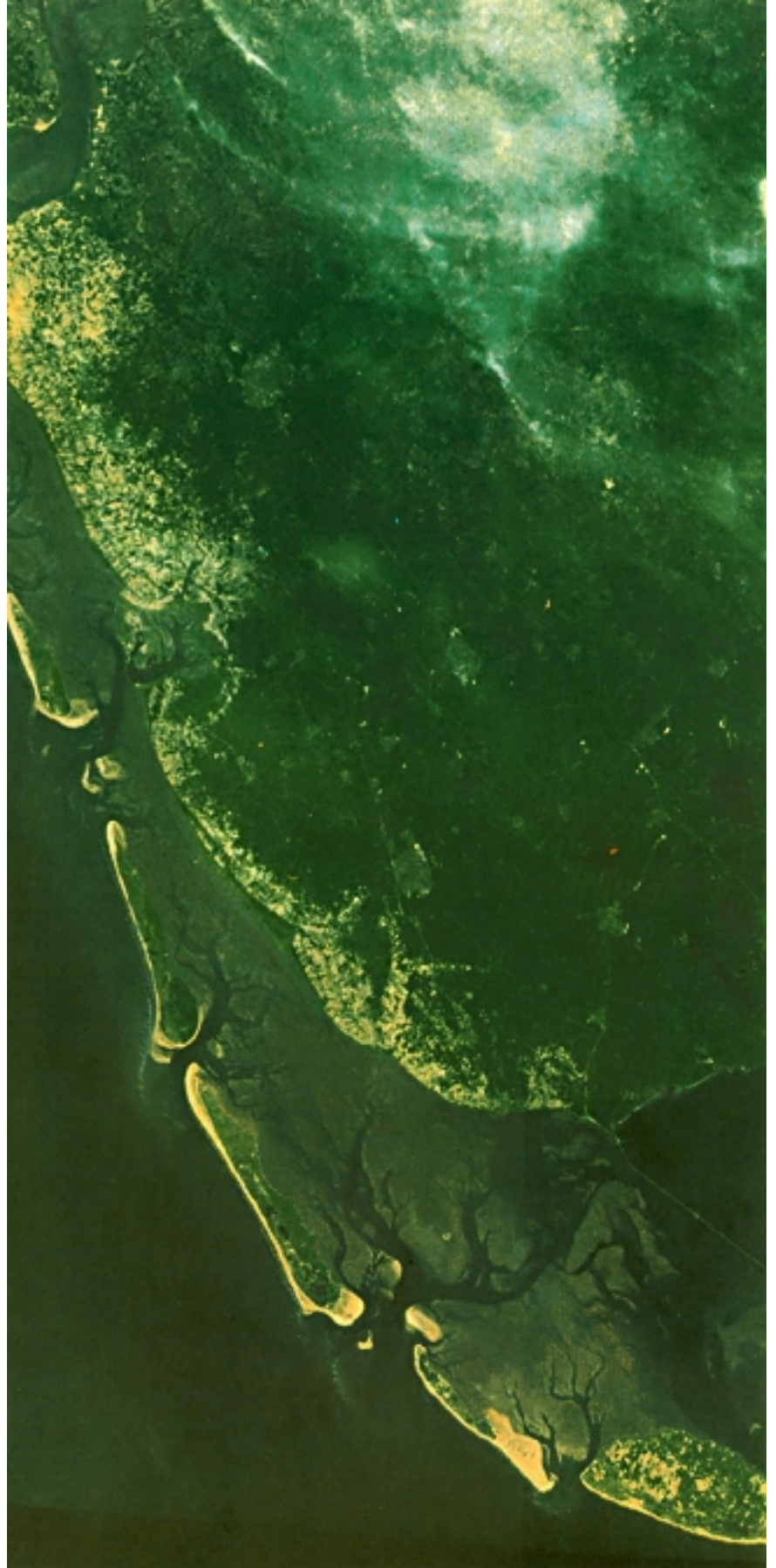

Figure 6 Satellite Image: Eastern Dutch, the Niedersachsen and Hamburg Part of the Wadden Sea

Figure 7
Satellite Image: Schleswig-Holstein
and Southern Danish Part of the
Wadden Sea

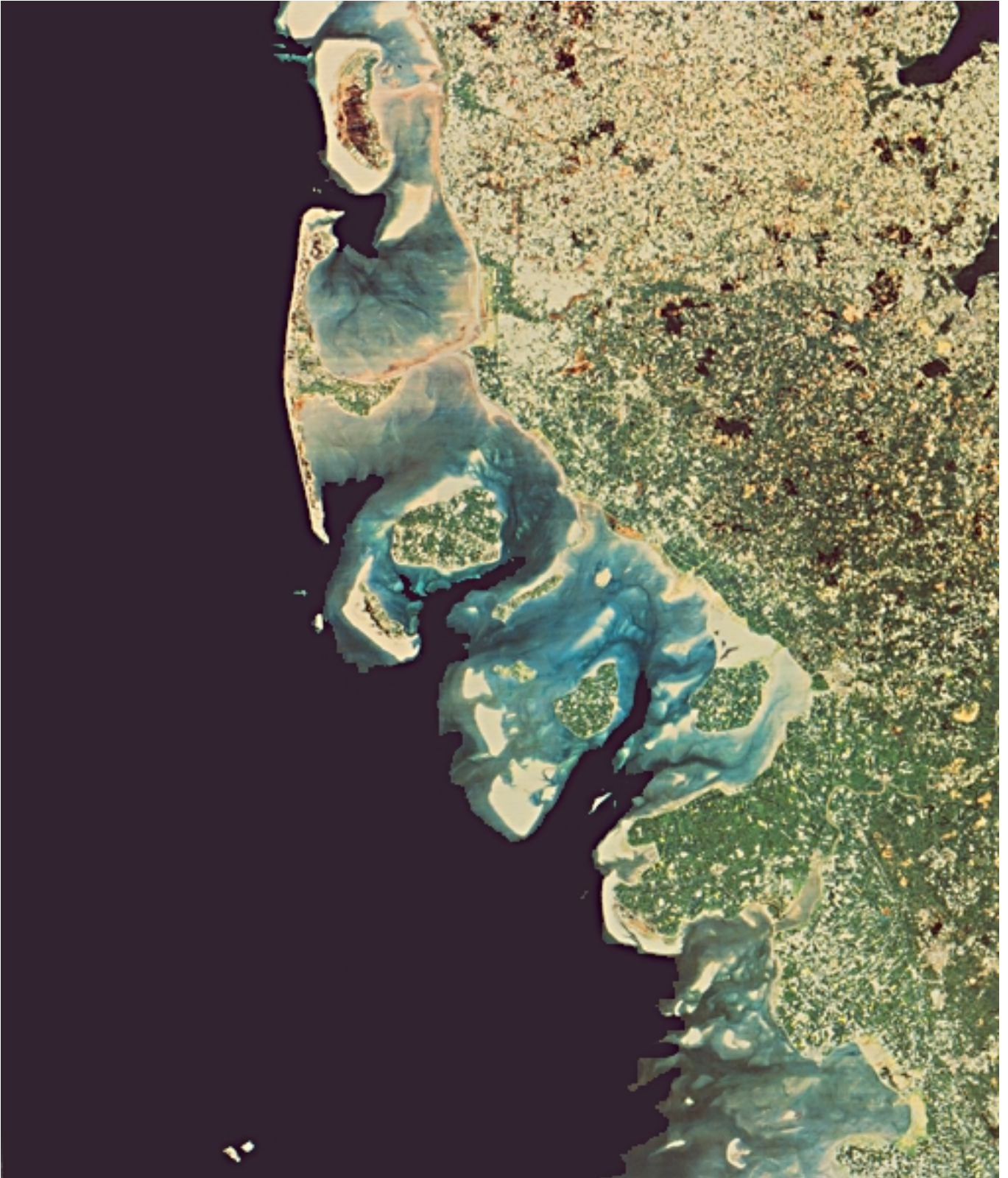

Figure 8/9
Aerial Photos: Northern Part
of the Danish Wadden Sea
(Skallingen, Langli, Fanø)

